

Constantin OLTEANU

CORUL ORBILOR

R O M A N

EDITURA **UNU**
Chișinău, 2025

Editura UNU

str. Ion Creangă, nr. 62/4, Chișinău MD-2064, Republica Moldova

Tel.: (+373) 69 12 23 42

Email: editura.unu@gmail.com

Web: www.editura1.md

*Ediție apărută cu contribuția financiară a Ministerului Culturii,
în conformitate cu decizia Comisiei de selecție pentru editarea cărții naționale.*

Constantin Olteanu

CORUL ORBILOR

Roman

Autor: Constantin Olteanu

Editor: Igor Condrea

Lector: Marcela Barbu

Prezentare grafică: Igor Condrea

Machetare: Grig Teodor-Anghel

Prepress: Editura UNU

Tipar: „Blitz Poligraf” SRL

© Text: Constantin Olteanu, 2025.

© Prezentare grafică: Editura UNU, 2025, pentru prezenta ediție.

Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova**Olteanu, Constantin.**

Corul orbilor : roman / Constantin Olteanu ; prezentare grafică: Igor Condrea. – Chișinău : UNU (Fox Trading), 2025 („Blitz Poligraf”). –

198, [1] p. : facs.

Cu contribuția financiară a Ministerului Culturii. – [600] ex.

ISBN 978-9975-179-52-2.

821.135.1(478)-31

O-50

*Erau și alte drumuri,
dar l-ai ales numai pe cel din față*

O CUADRODIMENSIUNE ROMANESCĂ INEDITĂ

*Prea mare e orașul
ca să încapă toți într-o durere.*

Constantin Olteanu

Ancorat în vârtoarea anilor zbuciumați din secolul trecut, noul roman „Corul orbilor” al lui Constantin Olteanu, pe lângă conturarea evenimentială a celor relatate cu fidelitate conform spiritului său critic și generatuman, ne pune în fața unor schimbări sociale radicale din rău în mai rău, când omul e pus în situația de a se lăsa de credință într-un fel, de a se depărta în sfârșit de sine și de matricea neamului ajuns la strâmtoare.

Dramatismul și tragismul situației de sine al personajelor decurge din cel proapocaliptic al narațiunii în jurul căreia se adună norii grei al celor mai macabre vremuri dictate de război. Titlul neobișnuit al romanului traduce o anume stare sufletească deprimantă și sufocantă și tropic dezarmantă pe de-a-ntregul, deși prin atmosfera de cântec, de proslăvire, de înălțare patetică prin cânt, prin glorificarea imnică, îngânată de „Corul orbilor”, presupune o împăcare tacită cu starea de facto, psihologico-catastrofală, s-a părea, antrenându-se cu regularitate precum i-o cerea condiția corului: de-a cânta piesele pe care le cuprindea programul Capelei corale „Doina”. Oricum, conținutul acestuia se referea nu numai la doine, dar mai cu seamă la imnul țării. Personajele, inclusiv cele de la un butic din piața „Obiezeanik”,

Marin, Serafima, Stepanida etc. Autorul îmbină fabula narațiunii cu aceleași tablouri autumnale, peisagistice, imprimându-i scrierii profunde conotații meditative, un lirism profund uman... Or, meditațiile, abaterile lirice conferă narațiunii un aer aparte.

Corul întruchipează idealul pentru care luptă societatea. Problemele lui țin de viață, de responsabilitate, de grija zilei de azi... Desigur cuvintele imnului nu le știau toți. Valerică, soțul Lilianei, le știa pe de rost, iar ea nu le știa. Duminicile Liliana mergea însă la biserică, unde era alt cor..., la care participa. Desigur „acolo era corul micuț, adunat din câteva femei și câțiva bărbați care cu cântecul lor păreau să țină deschise porțile cerului”.

Cuvintele imnului („Slavă în veacuri, renăscut pă-mânt!/ Munca să-ți fie creator avânt!/ Și comunismul țel nestrămutat/ `Naltă-l prin fapte pentru fericirea ta!” etc.) desigur nu sunt despre cei mulți, ca și cântecele „pe care le cântăm noi, tată, zice un personaj, despre altcineva sunt, nu despre noi! Nici despre matală nu sunt. Matală mergi cu noaptea în cap la fermă, îți miroase plămânii a grajd, visezi cum rod șobolanii sacii cu porumb, te întorci noaptea târziu și rupi din mămăligă cu ochii uitați acolo, dar noi despre altcineva cântăm”.

Meditațiile lui Miluță Arnăuț ne trimit la alte timpuri, de altcândva: „Tu mergi spre casă, ca și cum ai fi singurul așteptat în satul acela. Așa e acum, când timpurile s-au retras în tăceri”. De ce altădată casele aveau ferestrele mici? „Ca să nu intre frigul!” spunem noi. Dar frigul venea și pleca, iar ferestrele cum au fost mici, mici rămâneau. De ochii lumii se păzeau, nu de frig.”

Dialogul dintre Marin și badea Miluță: „Voi trebuie să cântați frumos, despre oamenii care mănâncă cu

furculița, nu ca noi. Pentru că voi cântați la Chișinău, nu pe malul râpii” este și el un fel de-a spune despre cele tăcute, deoarece ”știa că abia venise de pe front, când a intrat în partid. Au fost duși oamenii în Siberia. Erau casele pustii și nu înțelegeai ce s-a întâmplat. Nici cruci în cimitir nu sunt, nici ei acasă”.

Romanul totodată e și un pamflet, o parodie. „Corul orbilor” simbolizează și o orbire socială care le întunece mințile coriștilor și celor care îi puneau să cante forțat realități false, inexistente realmente, ce mai! O proslăvire mincinoasă a comunismului pe hârtie, o hâtrie comunistă de a vedea ce nu poate fi văzut.

Orb ca atare se născuse doar Veniamin. „S-a născut orb. Și atunci Dumnezeu te lasă să înțelegi că dragostea nu are nimic cu ochii omului și că ea nu se vede”.

Un personaj aparte al romanului este și o mută, care naște un băiat din flori.

Cu totul altul e corul bisericii („Și a început să cante corul bisericii, umplând biserica de înălțare și cântând lumina cerească”).

Stilistic și ideatic acest roman e scris la fel de inspirat ca și celelalte pânze epice ale lui Constantin Olteanu. Autorul simte adânc orice cuvânt, narațiunea este măiestrit încheată, personajele au fiecare caracterul și modul/statutul lor de a fi atitudinal-personal întotdeauna, toate sunt dintr-o bucată, pornite să se manifeste conform naturii lor interioare. Au deasemenea un crez și o sete de libertate, de aceea se mișcă cu de la sine putere pe scena în care-s antrenate să participe la desfășurarea acțiunii propriu-zise a scrierii.

Polemic și echidistant față de orice situație de caz sau de altă natură „Uneori, meditează autorul, oamenii

sunt nefericiți, pentru că nu știu că sunt fericiți. Uneori oamenii sunt fericiți pentru că nu știu cum arată nefericirea”. Este un adevăr care se referă în parte și la personajele olteniene ale romanului dat. Or, vor urma și evenimente mai dramatice precum distrugerea bisericii, dezmoștenirea țăranilor de soartă, de credință – un dar sovietic adus de fratele mai mare prin eliberarea lui ocupaționistă de care este imposibil să scapi vreodată, de vreme ce-i bolnav de „dorul” de-a le dicta prin necultura sa celorlalți de orice limbă și credință.

Miluță – un personaj dintre cele mai complexe ale romanului, care a făcut armată la Tecuci, fugind acasă, îi aduce părintelui său cadou un costum de-al comandantului luat de pe umeraș. De neuitat este scena din școală la moartea lui Stalin, când copiii îngenunchează pe zăpadă și după aceea pleacă acasă cu genunchii uzi, înghețați.

Romanul e scris de un spirit ales, cuvintele sunt pline de viață și de adevăr. Meditațiile imprimă textului epic o strălucire ideatică și apolinică de netăgăduit. Poetul colaborează liric și filosofic cu naratorul din perspectiva întregului local prozopoematic și imnic, întotdeauna conferind un plus valoric de sentimente și emoții trecute prin inimă și prin responsabilitatea conștiinței epice.

„Corul orbilor” este firește o metaforă criptică și critică, acoperită artistic pe de-a-ntregul. Stilistic și epico-liric, meditativ și persuasiv narațiunea adaugă indirect romanelor anterioare auctoriale o altă fizionomie totală venind dinspre limbaj și idee, dinspre construcție și imaginea trăirii de sine, dinspre gând și frământ. Sui-generis ca artă a limbajului românesc el se apropie, ca și precedentele construcții epice de textele prozopo-

ematice dozate armonios dinspre meditație și idee destul de cumpătat și distanțat ironic față de ideea de personaj pe care o pulverizează pe întreaga dimensiune a epicului fragmentat.

Nota tragică, survenită în urma neînțelegerilor dintre Valerică, Liliana și ...? adaugă o umbră de tristețe pânzei, ca și cazul Stepanidei care se spânzură din chiar debutul romanului.

Farmecul lecturii vine din modul de a scrie al autorului care, stilistic, este un poet ascuns, ambuscat în fiecare meditație sau abatere lirică având/dosind îndărătul narațiunii câte-un „pachet de zăpadă” (de nou, de surprize, de alt ordin tropic și artistic...).

Deloc dichisit, simplu și de-o sinceritate adâncă, prozocreația romanească constantinoleniană își profilează prin cel de-al patrulea roman-eseu prozopoematic trăirile profunde privind viața Omului din om pornit să-și exploreze universul sociouman și rural-citadin din cu totul alte perspective dictate de necesitățile creșterii și descreșterii intelectuale și psihologice de profunzime. Prin narațiunea dată autorul încheagă o cuadrodimensiune romanească inedită.

Tudor PALLADI

*Am reprodus aici fragmente
din jurnalul lui Miluță Ariton,
un om pe care nu l-am cunoscut,
dar pe care îl întâlnesc în aducerile
aminte ale oamenilor din satul meu
și în toate istoriile pe care le-am citit
și care încă se scriu. Când uneori
trecutul ne pare neinteresant.*

Autorul

Abia când a început să clădească un sac peste altul pe cărucior, Marin și-a dat seama că a uitat elasticul cel nou acasă. Cel vechi mai are doar câteva fire și, oricât de atent ai fi tu, oricum, se va rupe. Și s-a rupt. Ține căruciorul înclinat, aproape orizontal și îl împinge printre oameni, îl împinge. Până se rostogolesc sacii în fața lui.

– Atent, Marincic, atent!

Intră în buticul de lângă el și îl caută, îl caută pe bărbatul care tocmai l-a strigat. E între câteva lăzi cu haine, că abia îl găsește printre tot felul de rochii, paltoane și nu mai știu ce. Îl prinde cu o mână de scurta lui de piele și îl trage spre el. Și îi mozelește

fața cu cealaltă mână, lăsând să se vadă printre degete ochii înspăimântați ai bărbatului.

– Dacă îmi mai spui o dată Marincic, te mântui, spurcăciune. Marin să-mi spui. Marin. Ai înțeles?

Caută sacii printre oameni, îi adună unul câte unul și împinge căruciorul mai departe spre buticul 67 de la celălalt capăt al pieței. „Sunt o fată, sunt o fată frumușică, Și la toți...” I-a intrat în cap cântecul ista încă de ieri. Gabriela Petrovna, dirijorul, îi spunea Margaretei să nu grăbească cuvintele. Să tragă un pic de text și să se alinte copilărește atunci când cântă, dar Margareta cânta ca și cum ar fi spus tabla înmulțirii în fața clasei. „Sunt o fată, sunt o fată frumușică! Ce-i greu în asta?” Margareta cântă în cor deja de șase ani, dar vine la repetiții...

– La o parte, la o parte! Ne ferim, ne ferim!

– „Marincic”, de unde, Doamne, se iau râsurile astea?

Piața în care Serafima își avea buticul se afla chiar în inima orașului. Cineva a avut grijă să o împartă într-o îngrămădire de străzi înguste, dar lungi cât un cartier, tapetate cu fel de fel de cămași, cu rochii și pantaloni care împrăștie un miros vechi de boiangerie și care se învechesc în piața asta fără să simtă vreodată mușchiul acela zbătându-se în pulpa

bărbatului, fără să ajungă într-un dulap, într-o casă, în amintirea cuiva. Da, se mai întâmpla să pice câte un cumpărător ajutat de Serafima să-și potrivească bine haina pe el, dar se întâmpla rar de tot.

– E bine că ai luat blugi. Că numai blugii se cumpără de la o vreme. Bluzoane din astea, cămăși, rochii – nu se prea întreabă. Dar azi de ce ai venit mai devreme?

– Așa e azi. Repetiția a durat mai puțin. Gabriela Petrovna a fost telefonată de la minister. A zis că ministrul a acceptat să o primească pentru cinci-zece minute ca să discute problemele corului. Auzi, tu? Cinci minute. Cinci minute pentru capela corală. O doină din cele pe care le cântăm noi ține mai mult. Noi cântăm imnul țării, dar ei... 400 de lei pe lună. Imnul țării.

– Lasă imnul, Marine. Lasă-l. Pune mai bine scara și urcă pantalonii aici, în față. Că acolo, după rochiile acelea, nu se văd. Noi de la pantaloni ne hrănim, Marine, nu de la imn.

– Și de la imn, ce vorbești tu. Și de la imn.

– De la care imn, Marine, că tu ai cântat mai multe? Dă-mi câte o pereche de pantaloni, lasă imnul.

De acolo, de pe scară, ți se întinde în față aproape toată piața. O piață colorată albastru de blugi care

nu au simțit niciodată mușchiul sub pânza lor. Fiecare cu ghereta lui, cu o femeie care ridică în fiecare dimineață prelată și cu un bărbat care împinge un cărucior încărcat cu saci. Saci cu blugi.

Serafima are un taburet pe care îl scoate în față în fiecare zi ca să nu stea toată ziua în picioare și un alt taburet pe care schimbă, o dată la câteva zile, câte o carte. Cărți de dragoste.

– Despre ce e cartea, Serafimo? o întreabă de fiecare dată Marin.

– Despre dragoste.

Așa spune ea. Pentru că asta așteaptă Marin să-i spună și pentru că e răspunsul cel mai scurt. Doar când a văzut o carte mică, cu coperta neagră și cu semnul crucii într-o strălucire aurie pe coperta ei, s-a uitat, s-a uitat la ea...

– Cum despre dragoste?

Dar undeva nu departe s-au auzit țipete. Țipetele unei femei care nu lăsau pe nimeni să înțeleagă ce s-a întâmplat. Țipete care au scos dintre pereții de blugi femei și bărbați fără să poți citi pe fața lor nimic altceva decât frică și nedumerire.

– Stepanida, Stepanida, Stepanida!

Stepanida era femeia dintr-un butic aflat la câteva zeci de metri de buticul Serafimei. Se întâm-

pla să citească aceleași cărți, împrumutându-le de la Serafima cum numai le termina de citit. Uneori, venea chiar s-o ajute, aranjând cum știa ea hainele în butic, urca pe scară, ducea lăzile goale la tomberon și îi spunea că, oricât ar fi de straniu, dar aici, în Obezianik, ea se simte mai bine decât acasă.

– Uite cât de frumoase sunt florile astea galbene de pe halatele pe care le vinzi tu, Serafimo. Ai putea să crezi că sunt vii și că e o bucățiță de primăvară aici, la tine. Numai că mie nu-mi place să umblu acasă în halat. Am impresia că sunt la spital, nu știu de ce. Chiar dacă sunt frumoase, chiar așa împânzite de înfloriri și de primăvară. Galbene, mărunte.

– Stepanida! Stepanida!

– S-a spânzurat Stepanida. Femeia care îi vorbea Serafimei venea din celălalt capăt al pieței, trăgând după ea un cărucior cu câțiva saci.

– Doamne, ce rău a putut face femeia asta, Doamne?

Serafima își făcea semnul crucii, căutând ochii lui Marin acolo unde îi găsea ea întotdeauna. Doar că de data asta locul acela era gol.

– Stepanida!

A venit poliția. O bandă galbenă ținea lumea dincolo de ea, dar puteai vedea de partea cealaltă un

taburet cu o carte pe el, cu un pahar de ceai care încă mai scotea aburi și un alt taburet. Căzut nu departe de picioarele Stepanidei. Polițiștii au coborât-o de acolo, din prinsoarea aceea, acoperind-o cu o plapumă de sub care ieșea părul ei auriu și o bucată de colan care încă mai purta semnul unui nod greu de dezlegat. Și câteva flori galbene. Galbene, mărunte, primăvăratice.

Și pe taburetul din buticul 67 tot o carte era. Avea pe coperta ei o poză cu perechi dansând sub candelabre grele, cu femei pierdute în rochii înzăpezite și cu bărbați abia atingând cu degetele lor tremurul dulce al lumii pe care porneau să o cucerească. Ar fi ajuns și cartea asta la Stepanida. Numaidecât ar fi ajuns. Dacă Stepanida nu ar fi ales colanul acela cu flori mărunte. Flori galbene.

– Despre ce e cartea, Serafimo?

– Despre dragoste. Că eu așa înțeleg. Când eram mică, mică de tot, îmi era mereu frică că am să o pierd pe mama. Doamne, cât îmi era de frică. O vedeam ieșind pe poartă cu căldarea în mână și alergam după ea. Ca să n-o pierd. Duminica mergeam la biserică și învățam rugăciuni pe care mai târziu le șopteam stând în genunchi în fața icoanei. „Tatăl nostru, care ești...” Nu-mi plăcea să zic „Tatăl nostru”. E nu știam

că pe Dumnezeu îl chemam. Credeam că despre tatăl meu era vorba. Mă uitam în jur și nu vedeam pe nimeni acolo în afară de mama mea și în afară de alte câteva femei îngenuncheate și ele și care mișcau buzele fără să lase cuvintele să ajungă până la noi. „Eu nu am avut tată, Marine. Știu că un copil nu se poate naște doar dintr-o femeie. Știu bine. Doar că eu nu am avut tată.”

– Și atunci de ce zici că e despre dragoste?

– Pentru că în cartea asta de toate sunt, numai ură nu e. Și dacă ură nu e, atunci, restul e dragoste.

– De mult știi asta sau de când vinzi blugi?

– De când vând eu blugi și de când vinzi tu blugi.

– Eu nu vând. Eu doar aduc sacii, că de vândut, vinzi tu.

– Așa îți pare ție, Marine, că nu vinzi. Dar vinzi. Ție poate îți pare că, nu știu, cânti în cor. Poate. Dar mie îmi pare că vinzi blugi.

„Sunt o fată, sunt o fată frumușică. / Și la toți...”
Cântecul ista!

Dar a murit Stepanida. Era un taburet nu departe de ea, cu o carte deschisă și cu o cană de ceai care încă scotea aburi.

– Am să vin odată la Chișinău să văd eu cu ochii mei ce faci tu acolo.

– Cum ce fac? Parcă ți-am spus: cânt în cor. Capela corală „Doina”. E cel mai bun cor de la noi, tată.

– Am să vin odată la Chișinău.

Vis. 28 spre 29 decembrie 1945

Mă făceam pe acasă când acasă se făcea mama în casă. Când acolo, nu știu cum, am fost afară. Când acolo, părea că la sărai la oi se vede cineva. Când colo, da fuge parcă. Ziceam: „o haită la oi”. Da mama vine și apucă de picioare și trage, „uite hoțu’ ”. Și-l ducem în casă bătând, da în casă s-a făcut ca un pește, da minunat. L-am pus într-un ceaun și, să vezi, se tot micșora. Și mă uitam cum se zbătea și se făcea din ce în ce mai mic. Pe urmă, nu știu cum, m-am făcut la o nuntă la Zărnești și, când colo, la flăcăi! Și eu dau mâna cu ei și când mai de-o parte stătea Gheorghe Arion și cu niște flăcăi. Și mă duc la ei, dau mâna cu Gheorghe, da când...”

Poate că o să vină într-o zi la Chișinău. Parcă e simplu, parcă nu trebuie multă carte să urci într-un autobuz și să cobori într-o stație în care alt autobuz

кум мазааре аи не мунте
кане мо кунго зор зе тунте
коде зе зорул кун алазук,
планте поту кану ма кулаз
иле кане ~~мунго~~ ма дук
зе ма дук унзе мау дуре
а л тэу зор тот ма адузе-^{о мунте}
се ма дук алаз парторе
зорул тэу аи'и оро аниза ле
оки тэу зе астрэ алу мле
втрамуреа короа аи мунте
кум огазэи ле ярбо жое
апи канто ун кул дурман
аи тун гат мот мунте
карта ку ку дук дук.
дује кул шо мее
ло мунте мле
ле мее.

cauți, cu alți oameni și care pe alt drum merge. Parcă e simplu. Ai locul tău la fereastră, probabil, și te uiți, te uiți la niște câmpuri care rămân în urmă, la niște sate și la niște case. Cu oameni și ele. Cu cineva care are un băiat la oraș și care poate cântă în cor, poate nu. Corul acela, cum înțelegi tu și cum ai văzut la televizor, nu e doar dintr-un singur om. E cât scena de mare. Și dacă atât de mulți sunt cei care cântă în cor, cred că e serioasă treaba asta, până la urmă. Că au și ei, și fetele, și băieții, niște părinți pe undeva. Și le pare bine că băiatul cântă în cor. Și le pare bine că fata cântă în cor.

„Sunt o fată, sunt o fată frumușică. / Și la toți...”
Gabriela Petrovna, dirijorul, îi spunea Margaretei să nu grăbească cuvintele, dar Margareta cântă parcă alergând undeva.

Poate o să vină într-o zi la Chișinău.

În curtea în care își are casa Marin parcă ar fi undeva într-un sat.

– Dar parcă-i în oraș. O curte cu case lipite una de alta, fiecare cu ușa ei și poate cu câte un scăunel lângă ea. Intri pe poartă și parcă ești în ograda ta, dar ceva te înstrăinează de toate câte le vezi. Da, zici că e ograda ta, dar uite că romanțele de sub cele două ferestre nu sunt ale tale. Și liliacul, nici el nu-i al tău.